68. szám.
1928-29.

Bírálatra kiadatik:

Dr. Tóth Lajos
és
Dr. Marton Jenő
egyetemi tanárok.

Debrecen, 1928. május 26.

V. Kovács
e. i. dékán.

Jogtudományi doktori értekezlete

Erdős Imre
jogszigorlónak

a magyar magánjog Köréből.

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

A magyar szerzői jog.

Előjegyzem.
B. 1918. 9/X. Hollós

Kivonatok.
D. 1919. 4/II. Hollós

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

I.

Bevezetés.

A szerzői jogunk új korszakát nyitja meg az 1921. évi LIV. t.-c., melynek megalkotásánál a törvényhozó intenciója nyilván az volt, hogy legalább is egyszerre jusson a legmodernebb és a szerzők érdekeit leghatásosabban szolgáló törvényhozással.

Magyarországon a szerzői jogot először az Országbírói Értekezlet szabályozta, majd az 1884: XVI. t.-c. Az idők folyamán mindkét szabályozás elavult s a forradalmak utáni törvényhozás a teljesen idejétmúlt keretet új tartalommal töltötte meg. Hogy ez mennyire így van, azt a szerzői jog tüzetesebb áttanulmányozása után fogjuk lát-

ni. Szerény értekezésem feladata a szerzői jog mai szabályozásának ismertetése. Mielőtt azonban rátérnék magyar a törvény ismertetésére, szükségesnek látom a szerzői jog fogalmát körülírni.

A szerzői jog a tulajdonjog mintaképjogére alkotott jog, amely éppen olyan abszolút jog, mint a tulajdonjog, csakhogy míg a tulajdon dologi jog, addig a szerzői jog tartalma nem dologra vonatkozik, hanem részben materiális, részben immateriális értéket véd. A szerzői jog az irodalmi, zenei, képzőművészeti, szobrászati, iparművészeti, fényképészeti, mozgófényképészeti műtovábbá illusztrációk, térképek, építészeti, mérnöki, valamint tudományos vonatkozású tervek, rajzok, ábrák, vázlatok és plasztikai művek

Csáthy Ferenc r. t. Debrecen

megalkotójának a saját önálló szellemi alkotásával kapcsolatosan gyakorolható kizárólagos és korlátlan rendelkezési joga, a törvényben meghatározott védelmi időn belül. Hogy azonban ezen jognak valamely szellemi termék tárgya lehessen, kell, hogy valamilyen módon testet öltsön, hacsak kézirat, vagy vázlat alakjában is.

Más kérdés a szellemi termék önállóságának a megállapítása. Ezért a törvény szelleme és a bírói gyakorlat nem kívánja meg, hogy a mű minden részlete, minden egyes egészében eredeti legyen, sőt még azt sem, hogy a műben testetöltött gondolat, a szerzőnek saját kiterjedése, abszolute önálló gondolata legyen. Mert a bírói gyakorlat szerint önálló mű egy lexikon is,

amely különböző munkákból merítő tartalmának lényegét, de összeállításában, elrendezésében önálló, speciális. Így védelemben részesül egy menetrend, egy reklámterv is. Hogy pedig Zichy Mihálynak az „Ember tragédiája" hoz készített illusztrációi predetek, ahoz semmi kétség nem fér, noha a kérdéses festményeken megtestesített gondolat a Madáché is.

Nagyon nehéz probléma, hogy egy átdolgozás, vagy egy hirdetési szöveg mikor eredeti, mikor érdemli meg, hogy jogvédelemben részesüljön és mikor nem. Ezt nem is lehet jogszabállyal precizen megállapítani, helyesebb ezt a bíró érzékére bízni, aki természetesen a szakértőkre, esetleg az Országos szerzőjogi bizottság véleményének beérkezése után fog dönteni. —

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

II.

A szerzői jog tartalma a törvény meghatározása szerint.

A szerzői jog tartalmát a törvény, mint a bevezetésben említettem, precizen nem írja körül, azonban általános meghatározást mégis kell adnia és ad is. [: Nagyjában ez a meghatározás egybevág azzal, amit az előző fejezetben mondottam:] „Szerzői mű többszörösítésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a jelen törvényben meghatározott védelmi időn belül [: 11-13 §-ok :] a szerzőnek van kizárólagos joga. Ha a műnek több szerzője van, és az egyes szerzők által alkotott műnek részei el nem különíthetők, ellenkező megállapodás hiányában, a mű többszörösítéséhez, közzétételéhez és forgalomba helyezéséhez

valamennyi szerzőtárs beleegyezése szükséges. Ha a szerző által alkotott részek elkülöníthetők, úgy az elkülöníthető részek mindegyikének többszörösítéséhez az illető rész szerzőjének beleegyezése szükséges."

Itt ezen paragrafusban adott meghatározásnál közelebbi körülírást igényel a szerzőség fogalma. Erre vonatkozólag jó körülírást ad dr. Szalai Emil: „Szerző az, aki a művet alkotta. Gyűjteményes mű szerzője a szerkesztő. Fordítás szerzője a fordító, alkalmazásé az alkalmazó, átdolgozásé az átdolgozó. De ezek csak a fordítói, alkalmazói, átdolgozói munkára vonatkozólag szerzők, a fordított, alkalmazott, átdolgozott stb. műben benne van az eredeti mű is, melynek szerzője jogát a törvény éppségben megvédi. Ezért pl. egy fordítás jogo-

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

sulatlan többszörözése sértheti egy-szerre a fordítónak is, az eredeti mű szerzőjének is a jogát."

A szerzői jog tartalmá-ban benne foglaltatik az átruházás joga is, a szerzői jog tárgyáról való szabad rendelkezés is. Erről a törvény 3. szakasza beszél. „A szerzői jog élők között, vagy halál esetén korlát-lanul átruházható." Átruházás hiányá-ban a szerzői jog a törvényes örökö-sökre száll.

Sőt a törvény 3. szakaszá-nak 2. bekezdése értelmében „a szerzői jogot jövőben alkotandó műre nézve is át lehet ruházni." Mindezen rendel-kezések természetesek és logikusok. A szerzőt az ő szellemi termékével kapcsolatosan meg kell, hogy illesse a korlátlan rendelkezési jog; a szerzői jog ennek következtében

jogy az előtt közti, mint a halálesetre szóló elidegenítési jogügylet tárgyát képezi, vagy képezheti.

A szerző jogutódja természetesen a szerző helyébe lép s gyakorolja ez utóbbinak a jelen törvényben biztosított összes jogait, viszont a szerző ezen jogai az átruházás tényével elenyésznek. Nehogy azonban valaki a szerző könnyelműségét, vagy szorult helyzetét kihasználva, élete minden szellemi gyümölcsét, vagy annak legalább is jelentős részét kisajátíthassa, az oly szerződés, melyben a szerző a jövőben megalkotandó minden művének, vagy bizonyos nemű művei egy csoportjának [: tehát sohasem előre meghatározott bizonyos művének :] szerzői jogát ruházza át, az ilyen ügylet a felek bármelyike által egy évi előzetes felmondással bármikor fel-

Csathy Ferenc r.t. Debrecen

bontható, feltéve, hogy a szerződés létrejötte óta öt év már eltelt. Hogy pedig a szerző védelme ez oldalról minden képen hatályos legyen, arról a következő praeventiv jogszabály gondoskodik: „Érvénytelen az e szabálytól eltérő oly megállapodás, amely a szerző hátrányára szolgál."

A szerzői jog tartalmával kapcsolatosan meg kell említenem a társszerzőségről. A törvény erre vonatkozó rendelkezését fentebb már ismertettem. Bővebb megvilágosításra szorulnak azonban itt a törvény következő kitételei: „ha az egyes részek el nem különíthetők, ellenkező megállapodás hiányában a mű többszörösítéséhez, közvétítéséhez, forgalombahelyezéséhez, valamennyi szerzőtárs beleegyezése szükséges." Ezen kifejezések alatt nem azt érti a tör-

vény, hogy vajjon fizikailag elkülöníthető-e az, amit az egyes szerzőtársak egyenként írtak, hanem azt, hogy az egyes részek önállóan létezhetnek-e. Szóval az elkülönítést nem fizikai, hanem magasabb szempontok szerint kell elbírálni. — Így például ha egy szoborcsoportnál a mester tanítványa készített egy kart, vagy egy mellék-alakot és az fizikailag leszakítható a szoborról, azért az még sem lesz elkülöníthető, mert barbarizmus volna az illető műalkotást tönkretenni, s hiszen az ilyen leszakítás által, a kérdéses műremek esztétikai jelentőségében sokkal súlyosabb értékcsökkenést szenvedne, ellenben például egy több historikus által megírt történelmi monográfiának az egyes részei külön-külön is közzétehetők s értékük ezáltal igen keveset csökkenne. —

Csathy Ferenc r. t. Debrecen

III.

A szerzői jog bitorlása.

Minden abszolut jog megsértése által relativizálódik egy abbanhagyási és kártérítési igénnyé. Ugyanez vonatkozik a szerzői jogra is. A szerzői törvény különösen nagy gondot fordított a bitorlási esetek törvényes fogalmának a megállapítására, hogy ezáltal a legnagyszerűbben megvédje a szerzett jogokat.

Így a 6. szakasz értelmében „A szerzői jog bitorlásának tekintendők:

1.) még meg nem jelent, vagy közzé nem tett munka a szerző beleegyezése nélkül történt többszörösítése, közzététele, vagy forgalomba helyezése, közzététel alatt értve itt

a mű lényeges tartalmának nyilvános közlését is, mindaddig, amíg a lényeges tartalom a szerző beleegyezésével közrétéve nincsen; a többszörösítésre, közrétételre, vagy forgalomba helyezésre a kéziratnak, vagy másolatának birtokosa is csak a szerző beleegyezésével jogosult;

2.) oktatás, vagy szórakozás céljából tartott előadásoknak, vagy felolvasásoknak a szerző beleegyezése nélkül többszörösítése, közrététele, vagy forgalomba helyezése;

3.) olyan kiadás, amelyet a szerző, vagy a kiadó a köztük fennálló szerződés, vagy a törvény ellenére jelent meg;

4.) a műnek több példányban előállítása, amennyihez a kiadónak a szerződés szerint joga van;

Csathy Ferenc r. t. Debrecen

5.) szerzőtársak közösen készített művének olyan kiadása, amelyet az egyik szerzőtárs jogosan? jelentett meg;

6.) nyilvános tárgyalásokon, tanácskozásokon, vagy összejöveteleken, különböző alkalmakkor tartott beszédeknek a szónok beleegyezése nélkül történt gyűjteményes kiadása;

7.) hírlapokba felvétel végett összegyűjtött és többszörösítve megjelent táviratoknak és tudósításoknak jogosulatlan átvétele; az ilyen közleményeknek valamely hírlapban megjelenésük utáni átvételére a 9. §. 2. és 3. pontjának rendelkezése alkalmazandó;

8.) a szerző beleegyezése nélkül a mű közzétett címének lényegében változatlan átvétele, más

mű címéül, ha a körülményekből nyilvánvaló, hogy az átvétel, amely nem volt elkerülhetetlen, a közönség megtévesztését célozta és a szerzőnek vagyoni és nem vagyoni kárt okozott, vagy okozhatott;

10.) a szerző beleegyezése nélkül a műnek felhasználása mozgóképnyilvánosságra mű céljára, továbbá a szerző beleegyezése nélkül a műnek egyéb közvetett elsajátításai, bármilyenű átalakításai, vagy felhasználásai, úgymint: alkalmazások, átdolgozások, kivonatok, feldolgozások, regényűek, elbeszélésnek, vagy költeményeknek átalakításai színdarabbá és viszont, ha ezek nem egyebek, mint a kérdéses mű utánképzési jogszabályban az alakban, vagy más alakban, oly változtatásokkal,

Csathy Ferenc r.t. Debrecen

hozzáadásokkal, amelyek nem lényegesek és nem adják meg az utánképzésnek új, eredeti mű jellegét."

A bitorlás be van fejezve, mikor a műnek törvényellenesen készített első példánya elkészült. A bitorlás kísérlete nem büntetendő magában, de kártérítési kötelezettséget és elkobzást von maga után.

A bitorlóval azonos elbírálás alá esik az is, aki tudva azt, hogy valamely műben bitorlás követtetett el, azt szándékosan és üzletszerűen terjeszti. A bitorló a forgalombahozóval egyetemlegesen felel az okozott kárért. A jó, vagy rosszhiszeműség kérdése a bitorlás szempontjából teljesen irrelevános, de természetesen a büntetés kiszabására, vagy mérvére befolyással lehet.

Minden a szerzői jog

birtoklása iránt indított keresetnek kettős petituma van. Először is köteleztessék a birtokló az abbanhagyásra, azaz állítsa helyre a megzavart jogrendet, a tényleges és a jogi helyzet közti különbséget; másodszor köteleztessék a birtokló kártérítésre. Természetesen, ha a birtokot dolus, vagy culpa lata terheli, büntető úton is üldözhető. Ezenkívül a vagyoni és nem vagyoni kárt is megtéríteni tartozik és pedig még kísérlet esetében is.

Az állandó bírói gyakorlat szerint a nem vagyoni kárért járó elégtétel fokozott mértékben illeti meg a sértettet abban az esetben, ha a birtoklás még hírnév, vagy prestige sérelmét is okozott neki.

Ha a szándékosság,

Csathy Ferenc r. t. Debrecen

vagy a gondatlanság ismérvei fel nem fedezhetők, úgy a bitorló csak azt tartozik kiadni a szerzőnek, amivel a bitorlás révén gazdagodott.

Természetes azonban és erről a bírói gyakorlatunk sem feledkezik meg, hogy a rosszhiszemű bitorló kártérítési kötelezettsége magában foglalja a gazdagodás kiadását is. Ezt az elvet, hogy t.i. a kártérítési kötelezettség mint plus, magában foglalja a minust, a gazdagodás kiadását, úgy vélem, éppen itt tanácsos hangsúlyozni, [~~mert éppen itt tanácsos hangsúlyozni,~~] mert a szerzői jog bitorlásával kapcsolatban állhat elő az életben az a visszásság, hogy a szerzői jog bitorlása következtében a szerzőnek

effektiv kára alig van, ellenben a bitorló méltatlanul meggazdagodott. Ha például egy diplomata magzbecsü feljegyzéseket tart fiókjában, vagy egy ismeretlen nevü iró egy regényt s akkor valaki megszerzi a feljegyzéseket, vagy a regényt, — amelyeket a szerzők nem akartak forgalomba hozni — kiadja őket s a tantiemeket zsebre vágja. Itt a szerzőknek anyagi kárunk nincs, csak erkölcsi kár forogh at fenn esetleg, de igenis van gazdagodási igény, mert a bitorló itt jogalap nélkül gazdagodott. Természetes jogelv, hogy a bitorló nem szabadulhat kis összegü kártérítéssel, hanem az egész gazdagodási összeget ki kell adnia, mert ellenesetben előállna az az anomália, hogy a rosszhiszemü bitorló esetleg jobban járna anyagilag,

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

mint a jóhiszemű, aki az egész gazdasági összeget kiadni tartozik.

Az egész szerzői jogi problémának egyik legnehezebb része a nem vagyoni kár megállapítása. A törvényhozó itt nagyon helyesen megelégedett az elv kodifikálásával, hogy t.i. elismeri a nem vagyoni kár megtérítése iránti igényt. Egyebekben azonban a bíróságra bízza a nem vagyoni kár összegszerűségének, továbbá fennforgásának, vagy fenn nem állásának a megállapítását.

A nem vagyoni kárt a bíróság annak következtében a felek vagyoni viszonyainak a figyelembevételével nyugan, de legjobb belátása szerint állapítja meg s nyugancsak a bíróság discretionális joga, hogy a bitorlási perben vesztes felet, a nyertes fél kifejezett kívánsága folytán

az ítéletnek hírlapi közzétételére kötelezze.

Hagyától értetődik még az is, hogy akár jó-, akár rosszhiszemű a bitorlás, mindig helye van a bitorlás útján létrejött műre, vagy annak azon részére, melyre nézve a bitorlás fennforgása megállapítható, igazságtalan az előállítási eszközökre kiterjesztő elkobzásnak s az elkobzást elrendelő határozat jogerőre emelkedése után minden ezek megsemmisítésének is. —

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

IV.

A szerzői jog védelmének időbeli határa és a bitorlási kereset elévülése.

„Amennyiben az alábbi §-ok másként nem rendelkeznek, a védelem, amelyet a jelen törvény a szerzői jog javára biztosít, a szerző egész életére és a szerző halála után ötven évre terjed" – mondja a szerzői jogi törvény 11. §-a. Ez az ötven évre terjedő védelem a szerzőtársak által közösen készített művek esetében, annak a szerzőtársnak halálától számít, aki a többit túlélte.

Aluív alatt megjelent, vagy pedig a szerző nevének, valódi, vagy közismert írói nevének kitétele nélkül megjelent írói művek az első megjelenéstől számított ötven

évig védelmet.

A szerző halála után megjelent mű, a szerző halálától számított ötven éven át részesül védelemben.

Ezen ötven esztendő elteltével után a szerzői jog nem védetik. Itt felmerül az az eszme, hogy nem volna-e helyes, ha ezen ötven év elteltével a szerzői jog az államra szállana és a kincstár élvezné a magyar géniuszok szellemi tőkéjének gyümölcsét, nem pedig egyes élelmes kereskedők. Ez az idea azonban egyelőre még messze van a megvalósulástól.

Nagyon helyes, hogy a szerzői jog védelme korlátolt időtartamhoz kötteted, mert hiszen az esetben, ha ez a védelem a szerző jogutódjait az idők végtelenségéig

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

megillethié, esetleg érdemetlen egyének juthatnának nagy vagyoni előnyökhöz, vagy oly eset is előfordulhatna, hogy a jogutód szerzőjét elszánná az emberiséget és létrejött műtől való hozzájutás előtt, aminek antiszociális voltát bizonyítanom felesleges. De egyben sem illetheti meg e jog korlátlanul a szerzőt és jogutódait az „ex aequo et bono" elvéből folyóan sem, mert hisz alkotása sohasem öltheti fel teljesen az egyéni jelleget, mivel az egyes, különösen szellemi téren, a társadalom productuma, tudását, akaratát és ismereteinek javát ettől kapja.

Ám ha a szerzői jog ötven évig részesül is védelemben, ez nem annyit jelent, hogy a szerző jogutódjai ötven éven belül in-

dithatnak bitorlási keresetet, mert a bitorlási igény hamarább évül el; a törvény 36. §.-a alapján „a szerzői jog bitorlásának megbüntetése és a kár megtérítése végett indítandó eljárás három esztendő alatt évül el." Ezalatt nem a szerző halálától számított három esztendő értendő, mert mint a törvény mondja: „az elévülés azzal a nappal kezdődik, amelyen a jogosulatlan többszörösítés befejeztetett, vagy amelyen a jogosulatlan többszörösítés példányainak forgalomba helyezése megkezdetett, vagy amelyen a mű közzététele történt, illetőleg ennek kísérlete abbanmaradt."

Az elévülési időn túl már csak az elkobzás tekintetében indítható eljárás. E tekintetben a törvény 39. szakasza az irányadó,

Osáthy Ferenc r.t. Debrecen

amely kimondja: „a bitorlás útján létrejött példányok, vagy az előállításukra szánt eszközök és készülékek megsemmisítése, illetőleg elkobzása az elévülési időn túl is mindaddig kérhető, míg megvannak." Nem rendelkezik a törvény ily esetben a gazdasági kereset[illegible], [: ob turpem causam :] mikor véleményem szerint, a három évi elévülés nem terjed ki. —

V.

A zeneművekre vonatkozó szerzői jog.

A szerzői jog bizonyos tekintetben még szigorúbban védi a zeneművekre vonatkozó szerzői jogot, mint az írói műveket. A törvény 49. §.-a ugyanis még messzebbmenő, még hatályosabb védelmet biztosit a zeneművészek abban a tekintetben, hogy a „színművek, zenés színművek és zeneművek nyilvános előadására a jelen törvényben meghatározott védelmi időn belül (11-17 §.-ok) a szerzőnek van kizárólagos joga."

Ez nincs kimondva az írói művekre, mert az írói művek mások általi előadása tekintetében csak addig védetik a szerző, amíg azok nyilvánosan meg nem jelentek.

Csáthy Ferenc r.t. Debrecen

A zeneműveket a törvény prósebben védi nyilván azon megfontolás alapján, hogy a zeneműi különös sajátosságánál fogva ezt a védelmet megkívánja. Támogatja a messzebbmenő védelmet annak a megfontolása is, hogy az írói mű a sajtó útján közzététellel él, viszont a zenei műnél az előadás a lényeges; ezt kell tehát a legmesszebbmenő védelemben részesíteni, ha igazán védeni akarjuk a zenei mű megalkotójának szerzői jogát.

Ezen megkülönböztetett védelmen kívül, hogy t.i. a zenei műnél annak előadása is védetik, a zenei mű is ugyanolyan védelemben részesül, mint az írói. Kimondja ezt a törvény 45. §-a: „zeneműi többszörösítésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a jelen törvényben meg-

határozott védelmi időn belül (11. és 13. §-ok) a szerzőnek van kizárólagos joga."

Nem szerzői bitorlás azonban a már nyilvánosságra hozott művek egyes helyeinek hű idézése, továbbá a már nyilvánosságra hozott műnek hű idézésein kívül a műnek egyes kisebb részeinek a cél által indokolt terjedelemben való felvétele olyan nagyobb munkába, amely tartalma szerint önálló tudományos műnek tekinthető, avagy olyan gyűjteménybe, amely kizárólag iskolai használatra készült, ha benne a szerző és a forrás világosan meg van nevezve.

Igen érdekes része a szerzői jognak, amely a technika legújabb fejlődése nyomán állott elő, a zenei, vagy irói művek rádió útján való terjesztése. A magyar szerzői jogi irodalomban eddig ketten foglalkoztak behatóbban

Csathy Ferenc r.t. Debrecen

ezzel a kérdéssel. Palágyi Róbert, aki a „Jogtudományi Közlöny" hasábjain és Szalai Emil, aki a „Jogállam"-ban taglalta ezt a kérdést.

Palágyi igen érdekes, precíz és mélyenjáró fejtegetései adakoznak tudálnak, hogy a rádió útjáni többszörösítés ellenében is védeni kell az írói művet.

„Abból kell kiindulnunk, hogyha a törvényhozó a törvény megalkotásának időpontjában a rádiónak olyan fejlődési fokát ismerte volna, amely mellett valami írói mű, amely nem színmű, vagy kevésbé színmű, egyszeri felolvasása útján szintén nagy tömegű, még ha nem is korlátlan számú hallgató számára válik egyszerre hozzáférhetővé, nem vonta volna el az írói mű egyéb szerzői elől sem azt a nyilvános előadási jogot,

annak jogot az irói mű egy bizonyos kisebb csoportjának azért biztosított, mert a szellemi termék anyagi értékesítésének szokásos és gyakorlati módját éppen a nyilvános előadásban látja."

Ezzel szemben Szalai Emil az „élőkezű" felfogásának ad kifejezést. Szerinte lehetetlen, hogy a szerzői törvény úgy magyaráztassék, hogy a rádió útján való terjesztés is a szerző engedélyétől tétessék függővé; ilyen a törvényben nincs s nem is lehet abba belemagyarázni. „Nem kiterjesztő magyarázat volna az a liberalitás, hanem oly magyarázat, melynek egyenest ellene szól a szerzői jogi törvény. Szinte oly messzemenő magyarázat volna, mintha a törvény védelmi időtartamát hosszabbítaná meg a bíró, mert adott esetben ez a meghosszabbítás volna

Osathy Ferenc r. t. Debrecen

a szerzők érdekeit. A szerzői jog történeti kifejlődésében mindenkor a szerzői érdek és a közérdek kiegyenlítése volt, nem lehet egyoldalúlag, önkényesen megkontani ezt az álkiegyenlítést.

Szerény nézetem szerint Szalai Emilnek igaza van abban, hogy a szerzői jogi törvényünk nem lehet azt a magyarázatot adni, hogy az szerzői jogot a rádió útján terjesztés ellen is védi.

Viszont Palágyi is helyesen mutat rá arra, hogy a rádió útján terjesztés olyan súlyos megsértése a szerzői jogunk, hogy a törvényhozó ha ezt előre láthatta volna, feltétlenül szabályozási körébe vonta volna.

Szerény nézetem szerint az irói műveknek is meg kell adni ugyanazt a védelmet, amelyet a zenei művek

élveznek, mert „ubi eadem legis ratio, eadem legis dispositio."

Természetesen kérdés, hogy a bírói gyakorlat erre az álláspontra fog-e helyezkedni? Azt is megteheti, hogy a Szalai Emil álláspontját accepálja, úgy vélem azonban, hogy ez az állásfoglalás nem lenne teljesen méltányos. —

Gáthy Ferenc n.t. Debrecen

VI.

A képzőművészeti és iparművészeti alkotásokra vonatkozó szerzői jog.

„A képzőművészet alkotásainak egészben, vagy részbeni többszörösítésére, közzétételére, forgalombahelyezésére és mechanikai, vagy optikai készülékek segélyével való üzletszerű bemutatására a jelen törvényben meghatározott védelmi időn belül a mű szerzőjének van kizárólagos joga." (Sz. T. 60. §.) Többszörösítésnek kell tekinteni a törvény szerint az utánképzést, építészeti művekről pedig az utánépítést is.

Idevág a budapesti királyi törvényszéknek 1926. évben hozott P. P. 45129/1926/15. számú alatti ítélete.

Egy iparművésznő megbízást kapott egy vállalattól hamutya-

reklámukép tervezésére. A reklámterv el-
készült, azt a művésznő aláírásával
forgalomba is hozták, azonban az egyik
balatoni fürdőben több száz reklám-
képről lemaradt a művésznő neve,
amely hiányt ismételt felszólítás dacá-
ra sem pótolták. A művésznő erre
bitorlási pert indított s a királyi
törvényszék keresetének helyt adott,
mert mint az ítélet indokolása mond-
ja: „felperest anyagi és nem anyagi
kár érte annak következtében, hogy neve
az cimkékről lemaradt."

Az utánképezésre vonat-
kozik a budapesti királyi törvény-
széknek még 1922. évből hozott kö-
vetkező jogerős ítélete is. Felperes ipar-
művészt megbízta alperes, hogy
egy olyan címkét készítsen, amely
folyóvizet hajókkal s nagy gyári-
épületet mellette elfutó vonattal ábr-

Cathy Ferenc r.t. Debrecen

rajzol. Felperes a rajzot és a klisét a megadott utasítás szerint el is készíttette, alperesnek azonban némi kifogásai voltak s ezért átdolgozás végett odaadta egy másik iparművésznek. Az utóbbi által készített klisé alapján hozta forgalomba ez utóbbinak a neve alatt a reklámképeket.

A bíróság tényként állapította meg, hogy a felperes által készített rajz olyan művészi alkotás, amely az 1921. évi LIV. t.-c. 60. szakasza értelmében törvényes védelemre érdemes, mert az a körülmény, hogy alperes utasításokat adott a rajz minként elkészítésére nézve, a felperes pedig ezek figyelembevételével készítette el munkáját, nem érinti felperes művészi tervezésü munkájának értékét, a másik iparművész által készített

cinke pedig nem egyéb, mint felperes cinkéjének lényegtelen változtatásokkal való átvétele. Ép azért a hivatkozott törvény 61. §.-a értelmében, minthogy az átjavított rajzok közzététele felperes beleegyezése nélkül történt, a szerzői jog bitorlása nyilvánvalóan fennforog.

A törvény szellemében bírói gyakorlatunk messzemenő védelemben részesíti a szerzőket e téren is, magától értetődik azonban, hogy csakis az művészi kivitelű munka részesül védelemben, az olyan alkotás azonban, amelynek művészi értéke nincs, nem tarthat igényt szerzői jogi védelemre.

A bírói gyakorlat a törvény szellemében híven a legtágabb alapon ítéli meg a szerzői jog bitorlása miatt indított kártérítési

Csathy Ferenc r.t. Debrecen

per összegszerűségét.

Igen érdekes esete a szerzői jog bitorlásának a fényképek jogosulatlan közzététele. Ez az utóbbi időben meglehetősen elterjedt. Előfordul, hogy a családi használatra szánt fényképek folyóiratokban és képeslapokban látnak napvilágot az illető arckép készítőjének, vagy tulajdonosának beleegyezése nélkül. A magyar szerzői jogi törvény nyíltan a fényképészeti művek fokozatában is elismeri a szerzői jogot, csakhogy nem részesíti olyan messzemenő védelemben a fénykép előállítóját, mint az irói mű szerzőjét: „A védelem a fényképészeti műnél 15 évre terjed azon naptári év befolyásától számítva, amelyben a fényképészeti mű először megjelent." (Sz. T. 69. §.)

A fényképészeti ipar

is közel áll a művészethez, azért a művész jogát alkotásában itt is védi a törvény.

Csakhogy itt a törvény-hozásnak arra is tekintettel kellett lennie, hogy valakinek a képmásához való joga is abszolút jog, azért azt is ki kellett mondania, hogy bárkiről készített fényképeknek többszörösítése, kirakatba tétele, reklám célokra való felhasználása, az illetőnek beleegyezése nélkül, tilos.

A bírói gyakorlat a fényképek jogellenes közzétételét látja fennforogni minden olyan esetben, melyben a fényképész nem tartotta meg a megrendelővel kötött megállapodásokat.

Ezek után úgy vélem, hogy a kérdést ki is merítettem s csak a szerzői jognak

2

Osáthy Ferenc r. t. Debrecen

nemzetközi magánjogi vonatkozásait kell még tárgyalnom.

Magyar állampolgár művei akkor is a szerzői jogról szóló törvény védelme alatt állanak, ha a mű külföldön jelenik meg először, kivéve ha a nemzetközi szerződés másként intézkedik. Ha magát a bitorlás technikai keresztülvitelét külföldön is követik el, de a forgalomba helyezés belföldön történik, ily esetben is helye van a bitorlási eljárásnak.

Említést kell még tennem a berni egyezményről. 1886. évben Bernben nemzetközi unióba állottak a kulturállamok az irodalmi és műszaki művek védelmére. Ezt az egyezményt, amelyet röviden berni uniónak neveznek, kiegészítik az 1896.-i párisi pótharározmányok.

Az unió tagjai 1908. évben Berlinben az egyezmény új egységes szövegében állapodtak meg.

Ezen egyezmény kéri, hogy ha az unióhoz tartozó valamely állam területén egy szellemi terméket szerzői védelem céljából bejelentettek, vagy pedig is, ha egy ilyen szellemi alkotás napvilágot lát, úgy az éppen olyan védelemben részesül, mint amilyen védelemben az illető állam saját állampolgárait részesíti.

Az unió tagjai:
Anglia, Belgium, Brazilia, Csehszlovákia, Dánia, Franciaország, Görögország, Hollandia, Haiti, Japán, Lengyelország, Libéria, Luxemburg, Monaco, Németország, Norvégia, Olaszország, Palesztina, Portugália, Szíria, Spanyolország, Svájc, Svéd-

Csáthy Ferenc r. t. Debrecen

ország, Tunisz s az 1922. évi XIII. t.-c. értelmében Magyarország is. —

— · —

Forrásmüvek:

Dr. Pfahze Gyula: Társadalom-, állam- és jogbölcselet.
Dr. Szalai Emil: A magyar szerzői jog.
Révai Ihor János: Egyesek a szerzői jog köréből.
Dr. Bányász Zeno" és dr. Szegő" Zsó: Tsz 1921: LIV. törvénycikk: A magyar szerzői jogról.
Dr. Palágyi Róbert: Szerzői jogi védelemben részesülnek-e a rádión leadott müvek. —

Csathy Ferenc r. t. Debrecen